

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ РОЗБОЇ**CRIMINAL-LAW DESCRIPTION OF PERSONS WHICH ACCOMPLISH ROBBERY****Ігнатів О.М.,***кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
доцент кафедри кримінального права та кримінології
Одеського державного університету внутрішніх справ*

З метою дослідження кримінально-правової характеристики особистості розбійника було проаналізовано дані статистичної звітності Державної судової адміністрації України щодо 35243 осіб, засуджених за ст. 187 КК України (ст. 142 КК України 1960 р.) за період з 2004 по 2012 рр. Встановлено кримінально-правовий портрет середньостатистичного розбійника. Проаналізовано ефективність кримінально-правового впливу на злочинців даного типу.

Ключові слова: особистість, розбійник, розбій, кримінально-правова характеристика, портрет злочинця, покарання.

С целью исследования уголовно-правовой характеристики личности разбойника были проанализированы данные статистической отчетности Государственной судебной администрации Украины относительно 35243 человек, осужденных по ст. 187 УК Украины (ст. 142 УК Украины 1960 г.) за период с 2004 по 2012 гг. Установлен уголовно-правовой портрет среднестатистического разбойника. Проанализирована эффективность уголовно-правового воздействия на преступников данного типа.

Ключевые слова: личность, разбойник, разбой, уголовно-правовая характеристика, портрет преступника, наказание.

With the aim of research of criminal-law description of personality of robber, data of the statistical accounting of State judicial administration of Ukraine were analysed in relation to 35243 persons, convict after a century 187 CC of Ukraine (art. 142 CC of Ukraine in 1960) for period from 2004 to 2012 years. The criminal-law portrait of average robber is set. Efficiency of criminal-law influence is analysed on the criminals of this type.

Key words: personality, robber, robbery, criminal-law description, portrait of criminal, punishment.

Постановка проблеми. Незважаючи на свою обмеженість, статистична інформація щодо осіб, засуджених за вчинення злочинів, являє собою репрезентативну базу для аналізу основних, перш за все, соціально-демографічних та кримінально-правових ознак особистості злочинця. Аналіз статистичних даних дозволяє виявити зміни у динаміці відповідних показників, встановити зв'язок характеру цих змін з певними процесами та явищами, що мають місце у соціумі, отже, виявити закономірності формування особистості злочинця на загально-статистичному рівні. Крім того, відповідний аналіз дозволяє встановити наявні тенденції змін у кримінально-правовій політиці держави в частині протидії злочинності як в цілому, так й окремим її видам.

Стан дослідження. Зважаючи на свою виключність проблема протидії насильницькій злочинності досліджувалася багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими, серед яких: Ю. М. Антонян, О. М. Бандурка, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. В. Голіна, В. О. Глушков, Б. М. Головкін, Л. М. Давиденко, І. М. Данышин, С. Ф. Денисов, Т. А. Денисова, О. М. Джу́жа, А. І. Долгова, В. П. Ємельянов, А. П. Закалюк, А. Ф. Зелінський, О. М. Костенко, В. М. Кудрявцев, Н. Ф. Кузнецова, Н. С. Лейкіна, О. М. Литвак, О. М. Литвинов, М. І. Мельник, В. О. Навроцький, В. В. Сташис, В. Я. Тацій та ін. Однак, незважаючи на значну увагу, існує низка проблемних питань, пов'язаних як зі складністю феномена кримінального насильства, динамічністю розвитку злочинності, так і з відсутністю сучасних об'єктивних даних про стан насильницької злочинності та окремих її видів.

Метою даної статті є дослідження на підставі

аналізу статистичних даних Державної судової адміністрації України кримінально-правової характеристики осіб, які вчиняють розбій. Саме такі кримінально-правові ознаки особистості, як стан в момент скоєння злочину, груповий чи персональний характер злочинної поведінки, наявність рецидиву та його характер тощо розкривають специфіку злочинної поведінки злочинця, даючи уявлення про його основні типологічні риси, з іншого боку дані щодо виду та міри покарання, специфіка його призначення тощо на рівні окремого типу злочинців вказують на реакцію держави на даний вид злочинної поведінки, зокрема на ефективність тих чи інших кримінально-правових заходів.

З метою дослідження кримінально-правової характеристики особистості розбійника, нами було проаналізовано дані статистичної звітності Державної судової адміністрації України щодо 35243 осіб, засуджених за ст. 187 КК України (ст. 142 КК України 1960 р.) за період з 2004 по 2012 рр. [1; 2].

Виклад основного матеріалу. За період з 2004 по 2012 рр. кількість осіб, засуджених за розбій, вчинений у стані сп'яніння склала 18099 осіб (51,4%). Переважає кількість розбоїв, вчинених злочинцем у стані алкогольного сп'яніння – 19070 осіб, у стані наркотичного сп'яніння – 129 осіб, однак рівень останнього показника є значно вищим у порівнянні з іншими загально-кримінальними насильницькими злочинами, зокрема вбивствами та зґвалтуваннями. Частка осіб даної категорії у загальній кількості засуджених за розбої, незважаючи на зниження за абсолютними показниками, є стабільною з тенденцією до періодичного збільшення (табл. 1).

Груповий характер злочинної поведінки. Аналіз даних свідчить, що частка осіб, засуджених за умисні розбій, що вчинили злочин у складі групи (60%), у загальній кількості засуджених за даний вид злочину протягом 2004-2012 рр. стабільно зменшується з 67,9% у 2004 р. до 48,1% у 2012 р. (табл. 2).

Цей факт, враховуючи традиційно високі показники групового вчинення розбійних нападів, свідчить про вкрай тривожну тенденцію «персоніфікації» кримінального насильства, акцент у механізмі насильницьких злочинів з ситуативності їх вчинення переноситься на внутрішньо особистісний рівень. Все в більшій кількості осіб формується внутрішня установка на застосування насильства небезпечного для життя та здоров'я до іншої людини задля задоволення власних потреб.

Рівень рецидиву. Кількість засуджених за розбій осіб, що раніше вчинили злочин, але були звільнені

від кримінальної відповідальності, з 2004 по 2012 рр. налічувала 267 осіб (0,8%). Частка осіб даної категорії знизилась з 1,1% у 2004 р. до 0,5% у 2012 р. Кількість засуджених осіб, які судилися, але визнані такими, що не мають судимості за дев'ять років склала 1194 особи (3,4%). Їх частка з 2004 по 2012 рр. збільшилась з 3,0% у 4,9%. Кількість засуджених осіб, які судилися, але судимість погашена чи знята дорівнює 3072 особи (8,7%). Частка осіб даної категорії збільшилась з 7,7% у 2004 р. до 9,5% у 2012 р. (табл. 3). Отже кожен сьомий засуджений розбійник (14,4%) раніше вчиняв злочин, але судимості не має.

Загальна кількість осіб, засуджених протягом 2004-2012 рр., які вже мають судимість, була 13701 особа (38,9%). Частка розбійників-рецидивістів у загальній кількості засуджених збільшилась від 35,4% (2004 р.) до 44,1% (2012 р.). При цьому одну судимість має більшість засуджених – 7347 осіб (20,8%),

Таблиця 1

Кількість засуджених за розбої (ст. 187 КК України) осіб в Україні за 2004-2012 роки, які вчинили злочин у стані сп'яніння

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Загальна кількість осіб, які скоїли злочин у стані сп'яніння	2352	2247	2593	2688	2167	2263	2077	1504	1308
Приріст к 2004 р. (у %)		-4,5	10,2	14,3	-7,9	-3,8	-11,7	-36,1	-44,4
Приріст к попередньому року (у %)	–	-4,5	126,1	3,7	-19,4	4,4	-8,2	-27,6	-13,0
Частка у загальній кількості засуджених за розбої (у %)	52,6	51,3	55,1	56,1	57,5	56,6	55,6	50,7	54,0
Скоїли злочин у стані алкогольного сп'яніння	2335	2235	2580	2678	2149	2245	2055	1492	1301
Скоїли злочин у стані наркотичного сп'яніння	17	12	13	10	18	18	22	12	7

Таблиця 2

Кількість засуджених за розбої (ст. 187 КК України) осіб в Україні за 2004-2012 роки, які вчинили злочин у групі

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Скоїли злочин у складі групи	3039	2881	3001	3020	2111	2141	2153	1616	1167
Приріст к 2004 р. (у %)	–	-5,2	-1,3	-0,6	-30,5	-29,5	-29,2	-46,8	-61,6
Приріст к попередньому року (у %)	–	-5,2	4,2	0,6	-30,1	1,4	0,6	-24,9	-27,8
Частка у загальній кількості засуджених за розбої (у %)	67,9	65,7	63,8	63,1	56,0	53,6	57,6	54,4	48,1

Таблиця 3

Кількість засуджених за розбої (ст. 187 КК України) осіб в Україні за 2004-2012 роки, які раніше вчиняли злочини (без наявності судимості)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Кількість засуджених осіб, які раніше вчинили злочин, але були звільнені від кримінальної відповідальності	48	32	38	39	22	35	28	12	13
Частка у загальній кількості засуджених за розбої (у %)	1,1	0,7	0,8	0,8	0,6	0,9	0,7	0,4	0,5
Кількість засуджених осіб, які судилися, але визнані такими, що не мають судимості	134	137	166	178	135	150	150	124	120
Частка (у %)	3,0	3,1	3,5	3,7	3,6	3,8	4,0	4,2	4,9
Кількість засуджених осіб, які судилися, але судимість погашена чи знята	343	352	391	437	355	356	367	240	231
Частка (у %)	7,7	8,0	8,3	9,1	9,4	8,9	9,8	8,1	9,5

їх частка зазначаючи незначні коливання від 19,4% (2007 р.) до 21,8% (2005 р.) є стабільною. Дві судимості мають 3102 засуджених (8,8%). Мінімум їх частки серед засуджених за розбій був зафіксований у 2012 р. – 8,0%, максимум – у 2009 р. – 9,4%. Кількість засуджених, які мали три і більше судимостей, 3252 особи (9,2%). Їх частка за аналізований період збільшилась більш ніж у 2 рази (у 2004 р. – 6,8%, а у 2012 р. – 14,5%) (табл. 4).

Характер рецидиву. Розбійники-рецидивісти, мають незняту і непогашену судимість за: злочини проти власності – 10492 особи (29,8%); злочини проти життя чи здоров'я особи – 1082 особи (3,1%); злочини, пов'язані з наркотиками – 848 осіб (2,4%); злочини проти громадського порядку, моральності – 392 особи (1,1%); злочини проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи – 316 осіб (0,9%); злочини проти безпеки руху та експлуатації транспорту

– 153 особи (0,4%) та інші злочини – 478 осіб (1,4%).

Отже, для кожного третього розбійника (32,9%) характерний спеціальний рецидив (судимість за злочини проти власності та/або злочини проти життя чи здоров'я особи). При цьому слід відзначити наявну негативну тенденцію стабільного збільшення серед тих, хто засуджується за розбій, осіб, які мають незняту чи непогашену судимість, саме за злочини проти власності з 27,2% (2004 р.) до 33,6% (2012 р.) та злочини проти життя чи здоров'я особи з 2,6% (2004 р.) до 3,4% (2012 р.) (табл. 5).

Серед розбійників-рецидивістів, що були засуджені протягом 2004-2012 рр., за попередньою судимістю відбули покарання повністю склала 4794 особи (13,6% – від загальної кількості засуджених за розбій). Частка таких осіб у загальній кількості засуджених була мінімальною у 2007 р. – 11,9%, але у 2012 р. вона наблизилася до 17,7% і виявилася

Таблиця 4

Кількість засуджених за розбій (ст. 187 КК України) осіб в Україні за 2004-2012 роки, які мають незняту і непогашену судимість

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Загальна кількість осіб, які мають судимість	1585	1659	1696	1787	1453	1663	1561	1228	1069
Приріст к 2004 р. (у %)	–	4.7	7.0	12.7	-8.3	4.9	-1.5	-22.5	-32.6
Приріст к попередньому року (у %)	–	4.7	2.2	5.4	-18.7	14.5	-6.1	-21.3	-12.9
Частка у загальній кількості засуджених за розбій (у %)	35.4	37.8	36.1	37.3	38.6	41.6	41.8	41.4	44.1
Мають одну судимість	899	956	991	931	771	844	806	625	524
Частка (у %)	20.1	21.8	21.1	19.4	20.5	21.1	21.6	21.1	21.6
Мають дві судимості	383	381	359	455	337	375	348	270	194
Частка (у %)	8.6	8.7	7.6	9.5	8.9	9.4	9.3	9.1	8.0
Мають три і більше судимостей	303	322	346	401	345	444	407	333	351
Частка (у %)	6.8	7.3	7.4	8.4	9.2	11.1	10.9	11.2	14.5

Таблиця 5

Кількість засуджених за розбій (ст. 187 КК України) осіб в Україні за 2004-2012 роки, які мають незняту і непогашену судимість за окремі види злочинів

Кількість осіб, які мають судимість за злочини:	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Проти життя чи здоров'я особи	116	128	122	142	99	152	123	118	82
Частка у загальній кількості засуджених за розбій (у %)	2.6	2.9	2.6	3.0	2.6	3.8	3.3	4.0	3.4
Проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи	32	35	33	36	27	88	28	20	17
Частка (у %)	0.7	0.8	0.7	0.8	0.7	2.2	0.7	0.7	0.7
Проти власності	1215	1306	1320	1383	1114	1235	1191	914	814
Частка (у %)	27.2	29.8	28.1	28.9	29.6	30.9	31.9	30.8	33.6
Проти безпеки руху та експлуатації транспорту	16	11	11	21	18	33	18	15	10
Частка (у %)	0.4	0.3	0.2	0.4	0.5	0.8	0.5	0.5	0.4
Проти громадського порядку, моральності	59	39	53	60	46	51	42	24	18
Частка (у %)	1.3	0.9	1.1	1.3	1.2	1.3	1.1	0.8	0.7
Пов'язану з наркотиками	101	95	104	93	92	104	93	91	75
Частка (у %)	2.3	2.2	2.2	1.9	2.4	2.6	2.5	3.1	3.1
За інші злочини	46	45	53	52	57	60	66	46	53
Частка (у %)	1.0	1.0	1.1	1.1	1.5	1.5	1.8	1.5	2.2

максимальною. У порівнянні з 2004 р. цей показник збільшився на 4,2% (з 13,5% до 17,7%).

Кількість розбійників-рецидивістів, яких раніше було звільнено від покарання, за аналізований період дорівнює 4467 особам (12,7%) – максимум 599 осіб (2007 р.), мінімум 327 осіб (2012 р.). З них було умовно-достроково звільнено 3940 осіб, у зв'язку з амністією – 398 осіб, з інших підстав – 129 осіб. Частка осіб даної категорії у загальній кількості засуджених зросла з 10,9% у 2004 р. до 13,5% у 2012 р. Скоїли протягом 2004-2012 рр. розбій, не відбувши покарання за попередній злочин 741 особа (2,1%). Серед них частка тих, хто відбував покарання у вигляді позбавлення чи обмеження волі або арешту, – стрімко зросла з 1,7% у 2004 р. до 3,8% у 2012 р.

Вчинили розбій у період відбуття покарання – 3726 осіб, що зіставило 10,6% (максимум 571 особа – у 2007 р., мінімум – 221 особа – у 2012 р.). У тому числі 27 осіб перебували в місцях позбавлення чи обмеження волі або арешту, а 3471 особа знахо-

дилась на іспитовому строку. Частка осіб даної категорії у загальній кількості засуджених за розбій є стабільною, має коливання в межах 9-12% (табл. 6).

Покарання. Щодо призначення основних видів покарання за розбій, то переважно це позбавлення волі на певний строк (засуджено 27353 особи – 77,6%). Далі йдуть: обмеження волі (протягом аналізованого періоду було засуджено 28 осіб (0,6%); арешт – 55 осіб (0,2%); штраф – 35 випадків (0,1%); виправні роботи – 18 випадків (0,1%). Інші види покарання призначаються значно рідкіше: тримання у дисциплінарному батальйоні – 11 випадків, громадські роботи – 10, довічне позбавлення волі – 7, інші міри покарання – 2 (табл. 7).

Найчастіше засудженим за розбій призначається покарання у виді позбавлення волі на строк від 5 до 10 років – 15151 особа (43,0%). На другому місці за поширеністю позбавлення волі строком від 3 до 5 років – 7668 осіб (21,8%); на третьому місці – строк покарання від 2 до 3 років – 3110 осіб (8,8%). По-

Таблиця 6

Розподіл засуджених за розбій (ст. 187 КК України) осіб в Україні за 2004-2012 роки, які мають незняту і непогашену судимість в залежності від факту відбуття покарання

		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Відбули покарання повністю		605	601	588	571	464	538	552	446	429
Частка у загальній кількості засуджених за розбій (у %)		13.5	13.7	12.5	11.9	12.3	13.5	14.8	15.0	17.7
Звільнені від покарання		486	494	526	599	531	594	513	397	327
Частка (у %)		10.9	11.3	11.2	12.5	14.1	14.9	13.7	13.4	13.5
у т. ч.	умовно-достроково	360	406	443	531	486	560	475	375	304
	у зв'язку з амністією	109	72	66	48	32	23	24	6	18
	з інших підстав	17	16	17	20	13	11	14	16	5
Скоїли злочин, не відбувши покарання		78	61	76	83	76	89	98	88	92
Частка (у %)		1.7	1.4	1.6	1.7	2.0	2.2	2.6	3.0	3.8
у т. ч.	у тому числі у вигляді позбавлення чи обмеження волі або арешту	53	49	53	67	42	59	53	45	28
Вчинили злочин у період відбуття покарання		416	493	506	571	382	442	398	297	221
Частка (у %)		9.3	11.2	10.8	11.9	10.1	11.1	10.7	10.0	9.1
у т. ч.	в місцях позбавлення чи обмеження волі або арешту	5	3	4	3	2	2	4	3	1
	іспитового строку	399	476	476	507	354	418	361	274	206

Таблиця 7

Розподіл засуджених за розбій (ст. 187 КК України) осіб в Україні за 2004-2012 роки в залежності від основних видів покарання

Засуджено осіб до:	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Довічне позбавлення волі	0	0	1	2	0	3	0	1	0
Позбавлення волі на певний строк	3524	3324	3368	3533	2796	3183	3084	2554	1987
Обмеження волі	16	38	38	35	19	19	17	27	19
Тримання у дисциплінарному батальйоні	5	4	0	1	0	0	1	0	0
Арешт	2	3	8	10	7	9	7	5	4
Виправні роботи	3	0	4	0	3	3	0	2	3
Громадські роботи	0	4	2	0	3	0	1	0	0
Штраф	0	5	4	5	8	4	5	3	1
Інші міри покарання	0	0	0	0	0	0	1	1	0

збавлення волі строком 10-15 років отримали 363 осіб (1,8%). До позбавлення волі строком понад 1 рік до 2 років засуджено 571 особу (1,6%); до позбавлення волі строком понад 15 роки до 25 років включно – 4 особи.

В цілому кількість осіб за кожною групою (залежно від строку позбавлення волі) за 2004-2012 рр. знижується, що відповідає загальній тенденції зниження кількості осіб, що засуджуються за розбій (табл. 8).

Серед усіх осіб, засуджених за розбій, додаткові види покарання було застосовано до 15023 осіб (42,6%). Частка осіб, яким поряд з основним призначено додаткове покарання, збільшилася з 40,3% у 2004 р. до 49,5% у 2012 р. У 98% випадків в якості такого призначається конфіскація майна (табл. 9).

Також в якості додаткового покарання розбійникам призначається: штраф – він застосовувався до 46 осіб (0,1%); позбавлення права обіймати певні поса-

ди або займатися певною діяльністю – 32 осіб (0,1%); позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу – 21 особа (0,1%).

За період з 2004 по 2012 рр. від покарання було звільнено 7523 засуджених за розбій осіб (21,3%). Частка звільнених від покарання у загальній кількості засуджених розбійників в цілому має тенденцію до зменшення. Так, незважаючи на зростання у 2006-2008 рр., частка звільнених від покарання у загальній кількості осіб, засуджених за розбій, зменшилася з 20,7% у 2004 р. до 16,9% у 2012 р. У 99% випадків засуджених за розбій звільняють від покарання з випробуванням (цей показник склав за весь період – 497 осіб (21,3% від усіх засуджених за розбій) (табл. 10).

З 2004 по 2012 рр. 12576 розбійникам (35,7%) було призначено покарання за сукупністю злочинів. Частка осіб даної категорії у загальній кількості за-

Таблиця 8

Розподіл засуджених за розбій (ст. 187 КК України) осіб в Україні за 2004-2012 роки, до яких застосоване позбавлення волі на певний строк

Позбавлення волі строком:	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
На 1 рік	35	25	21	22	30	29	20	20	11
Понад 1 рік до 2 років	84	62	56	84	66	71	57	50	41
Понад 2 роки до 3 років	383	345	358	390	359	391	335	286	263
Понад 3 роки до 5 років	943	963	995	1037	842	879	781	666	562
Понад 5 роки до 10 років	1980	1810	1864	1910	1442	1765	1817	1482	1081
Понад 10 роки до 15 років	99	117	73	89	57	48	74	50	29
Понад 15 роки до 25 років	0	2	1	1	0	0	0	0	0

Таблиця 9

Кількість засуджених за розбій (ст. 187 КК України) осіб в Україні за 2004-2012 роки, до яких застосовано додаткові види покарання

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Загальна кількість засуджених осіб, до яких застосовано додаткові види покарання:	1802	1781	1820	1994	1476	1663	1737	1550	1200
Частка у загальній кількості засуджених за розбій (у %)	40.3	40.6	38.7	41.6	39.2	41.6	46.5	52.2	49.5
штраф	25	6	5	5	0	0	0	4	1
позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу	2	1	0	4	3	1	6	4	0
позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю	3	1	3	4	0	3	2	11	5
конфіскація майна	1772	1773	1812	1981	1410	1659	1729	1531	1194

Таблиця 10

Кількість засуджених за розбій (ст. 187 КК України) осіб в Україні за 2004-2012 роки, які звільнені від покарання

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Кількість засуджених осіб, які звільнені від покарання:	924	1001	1277	1204	933	777	621	376	410
Частка у загальній кількості засуджених за розбій (у %)	20.7	22.8	27.2	25.1	24.8	19.4	16.6	12.7	16.9
з випробуванням	919	998	1275	1199	933	771	619	375	408
внаслідок акту амністії	4	0	0	2	0	3	1	0	0
з інших підстав	1	3	2	2	0	3	1	1	2

Таблиця 11

**Кількість засуджених за розбої (ст. 187 КК України) осіб в Україні за 2004-2012 роки,
яким призначено покарання за сукупністю злочинів/вироків та із застосуванням ст. 69 КК України**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
За сукупністю злочинів	1636	1542	1612	1592	1259	1593	1458	1017	867
Частка у загальній кількості засуджених за розбої (у %)	36.6	35.2	34.3	33.2	33.4	39.9	39.0	34.3	35.8
За сукупністю вироків	676	716	784	830	701	854	746	622	528
Частка (у %)	15.1	16.3	16.7	17.3	18.6	21.4	20.0	20.9	21.8
Із застосуванням ст. 69 КК	1325	1502	1640	1613	1208	1110	907	592	476
Частка (у %)	29.6	34.3	34.9	33.7	32.1	27.8	24.3	19.9	19.6

Таблиця 12

**Кількість засуджених за розбої (ст. 187 КК України) осіб в Україні за 2004-2012 роки,
до яких застосовано примусове лікування**

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Кількість засуджених осіб, до яких застосоване примусове лікування	57	82	26	22	11	5	5	27	1
Частка у загальній кількості засуджених за розбої (у %)	1.3	1.9	0.6	0.5	0.3	0.1	0.1	0.9	0.0

суджених за розбій є в цілому стабільною з певними періодами зростання від 33,2% (2007 р.) до 39,9% (2009 р.). За сукупністю вироків покарання призначено 6457 розбійникам (18,3%). Частка осіб даної категорії має негативну тенденцію до зростання з 15,1%, у 2004 р. до 21,8% у 2012 р.

Практика застосування ст. 69 КК України при призначенні покарання за розбій (усього застосовано до 10373 осіб (29,4% від засуджених) поступово скорочується (табл. 11). Частка засуджених, яким призначено покарання більш м'яке, ніж передбачене законом, знизилася з 29,6% у 2004 р. до 19,6% у 2012 р.

Примусове лікування. Кількість засуджених за розбій осіб, до яких було застосовано примусове лікування, за дев'ять років склала 236 осіб (0,7%). Найбільшим абсолютний показник був у 2005 р. – 82 особи, найменшим – у 2012 р. – 1 особа. Щодо частки осіб даної категорії в усій масі засуджених, то спостерігається така тенденція: у 2004 р. показник був 1,3%, у 2005 р. він збільшився до максимуму – 1,9%; протягом 2006-2010 рр. показник знижувався (до 0,1%), хоча у 2011 р. знов збільшився до 0,9%; у 2012 р. він взагалі зменшився до рівня 0 відмітки (табл. 12).

Висновки. З огляду на вищевикладене, кримінально-правова характеристика середньостатистичного розбійника на сьогодні виглядає так. Половина розбійників засуджуються за скоєння злочину у стані сп'яніння (у абсолютній більшості випадків алкогольного, однак рівень наркотичного сп'яніння при вчиненні злочину більший у порівнянні з вбивцями та гвалтівниками). Мінімум кожен другий розбійник вчиняє груповий злочин, однак частка таких осіб серед засуджених стабільно зменшується. Цей факт, враховуючи традиційно високі показники групового вчинення розбійних нападів, свідчить про вкрай тривожну тенденцію «персоніфікації» кримінального насильства, акцент у механізмі злочину з ситуативності його вчинення переноситься на внутрішньо особистісний рівень. Все в більшій кількості осіб

формується внутрішня установка на застосування насильства небезпечного для життя та здоров'я до іншої людини задля задоволення власних потреб. Характерним для розбою є високий рівень скоєння даного злочину рецидивістами. При цьому зростає рівень рецидиву як за часткою розбійників, які раніше засуджувалися (кожен сьомий засуджений), але визнані такими, що не мають судимості (у 1,5 рази) або судимість погашена чи знята, так і за кількістю засуджених, які мають незняту і непогашену судимість. Для кожного третього розбійника характерний спеціальний рецидив: судимість за злочини проти власності та/або злочини проти життя чи здоров'я особи, при цьому частка осіб даної категорії поступово зростає. Кожен десятий розбійник має три попередні судимості, а їх частка за останнє десятиріччя збільшилась більш ніж у 2 рази. Більшість розбійників-рецидивістів, вчиняють розбій повністю відбувши покарання за попередній злочин чи у період відбуття покарання. Отже, навіть покарання у виді позбавлення волі не є ефективним превентивним заходом. Основний вид покарання за розбій – позбавлення волі на певний строк; переважно від 5 до 10 років або від 3 до 5 років. Половина усіх розбійників засуджуються за сукупністю злочинів чи за сукупністю вироків, при цьому їх кількість стабільно зростає. Стабільно зростає й частка розбійників, до яких застосовується додаткове покарання (у більшості випадків це конфіскація майна). Звільнення від покарання та застосування ст. 69 КК України при його призначенні стабільно зменшується. Враховуючи рівень алкоголізації та наркотизації розбійних нападів, збільшення рівня рецидиву (в тому числі пенітенціарного), а також суттєву активізацію судів щодо призначення додаткового покарання у вигляді конфіскації майна, викликає непорозуміння та занепокоєння судової практики щодо зниження кількості осіб, засуджених за розбої, до яких застосовано примусове лікування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Звіт ДСАУ про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального покарання (форма № 6, затверджено Наказом Державної судової адміністрації України від 21.11.2012 № 153) за 2004-2012 роки.
2. Звіт ДСАУ про склад засуджених (форма № 7, затверджено Наказом Державної судової адміністрації України від 21.11.2012 № 153) за 2004-2012 роки.